

Stručni rad

LIKOVNA UMJETNOST U PRVOJ TRIJADI OSNOVNE ŠKOLE

Sonja Gregurić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Temeljna zadaća likovnog odgoja i obrazovanja je razvoj likovne sposobnosti učenika koja proizlazi iz razumijevanja vizualnog prostora i izražava se u aktivnoj transformaciji tog prostora u umjetnički prostor. Prilikom stvaranja djeca jačaju samopouzdanje, kreativnost i prije svega razvijaju motoriku. Djeca vole crtati, pjevati, plesati, glumiti... Kvaliteta izvođenja djelatnosti u području umjetnosti ovisi o stručnom planiranju, koje stavlja naglasak na planiranje temeljeno na ciljevima, uz uvažavanje svih ostalih specifičnosti predškolske nastave, interdisciplinarnih poveznica, planiranje na temelju dječjih interesa, razmatranja života i mentalne bliskosti. "Likovni odgoj je obrazovni proces u kojem učenici tvore važne čimbenike osobnosti: emocionalne, intelektualne i motor. Obuhvaća obrazovanje, odnosno formiranje osobnosti, i obrazovanje, tj upravo učenje vizualnih vještina, sposobnosti i osjetila daje osnovu za formiranje stavovi, vrijednosti, estetski izraz.

Ključne riječi: nastava likovne kulture, djeca, likovne tehnike.

1.Uvod

U nastavi likovne kulture koristimo mnogo različitih likovnih tehnika i materijala u pet područja umjetničkog izražavanja. Ova područja su: crtanje, slikarstvo, grafika, kiparstvo i arhitektura. Često se pojavljuju i kombinirane likovne tehnike. Možemo kombinirati različite tehnike jednog područja [npr. slikanje papirom u boji i slikanje bojicama] ili su dizajnirane interdisciplinarno [npr. tisak pečatom i crtanje flomasterom]. U oba slučaja proces likovne umjetnosti odvija se u sljedećem: faza učenja, faza igre, faza stvaranja, faza rada i faza evaluacije [3].

2.Središnji dio

U osnovnoj školi na nastavi likovne kulture koristi se različita likovna umjetnost tehnikama i materijalima. Umjetnička područja definirana su u Nastavnom planu i programu [2011.] za likovnu umjetnost: tri područja dizajna površina - crtanje, slikanje, grafika i dva područja dizajna u trodimenzionalnom prostoru – skulptura i arhitektura. Likovne tehnike crtanja primjerene za rad u prvoj trijadi osnovne škole:

- Crtanje olovkom. Ova tehnika je prikladna za izradu crtanih crteža, za crteže s mnogo crtačkih detalja, te za popunjavanje manjih površina zanimljivom teksturom na gotovo svim vrstama glatkog papira. Podloga može biti grubi papir, karton ili karton, ali može biti i tkanina, keramičke pločice ili drvo.
- Crtanje ugljenom. Ugljen se može koristiti za crtanje užih ili širih linija. Ako želite laganu liniju, nemojte previše pritiskati podlogu, obrnuto jačim pritiskom stvoriti tamnu liniju. Za tehniku rada u prvom trozvuku prikladan je za izradu linijskih, tonskih crteža i za popunjavanje većih površina na nepoliranom, blago grubom bijelom ili toniranom papiru. Crtež moramo popraviti, što znači konsolidirati i zaštititi ga. U školama se obično koriste lakovi za jačanje kose.
- Crtanje kredom. U prvom likovnom trozvuku najčešće koristimo crnu, crvenu ili smeđu kredu u različitim tonovima. Crtamo na papiru slično crtežu ugljenom. Također moramo popraviti crtež kredom. Školskom kredom možemo crtati po asfaltu.
- Crtanje bojicama. Crtanje bojicama može se koristiti u kombinaciji s razrijeđenom [manevriranom] tintom. Crtež crtamo bojom ili bijelom svijećom, koju prekrivamo raskošnim tušem, ili bojama na bazi vode ili prirodnim tekućinama [kava ili čaj]. Budući da su voskovi masni, tekućine se ne lijepe.
- Crtanje flomasterom. Tehnika je prikladna za crtanje linija, koristimo tamne flomastere, uglavnom crne, raznih debljina. Za manje formate koristimo tanji flomaster, a za veće formate deblji. Kod crtanja flomasterom tehniku možemo kombinirati s raskošnom tintom, bojicama i temperama.
- Crtanje s tušem. U prvom razredu kao crtač koristimo bakalar i trsku. Crtanje bakalarom i tintom daje nam drugačiju intenzivnu liniju. Intenzitet linije s vremenom slabi. U drugom i trećem razredu kao olovku možemo koristiti i tanji kist i metalne olovke. Crtanje olovkom i tintom zahtijeva prilično razvijenu motoriku: pravilno držanje olovke i odgovarajući pritisak na podlogu. Ovom tehnikom radimo samo linijske crteže. Učenike i radnu površinu u skladu s tim moramo zaštititi.

- Crtanje kistom. Koristimo tekuću boju i tanke akvarelne kistove. Tehnika je prikladna za izrazite crno-bijele motive - šahovnica, dalmatinski pas, zebra.

- Ugravirani crtež. Pomiješajte tuš s vodom. U prvoj trijadi crtamo tušem i olovkom na mokrom papiru da prolijemo tuš ili tuš i vodu miješamo na bijelim, neupijajućim površinama [palette, plastične ploče]. Mlađi učenici miješaju tuš s vodom u plastičnim posudama i tom mješavinom manevriraju odabranim površinama. Dio crteža se može crtati i na mokroj podlozi, kada se osuši nastaviti crtanje tušem na suhoj podlozi. Različite teksture također se mogu postići posipanjem krupne soli preko razrijeđenog tuša na mokroj površini. Kada se crtež osuši, uklonite višak soli.

- Crtanje gumicom tintom. U ovoj umjetničkoj tehnici stvaraju se svijetle linije i oblici na tamnoj pozadini – negativan crtež. No, možemo biti malo maštoviti i gumicom prvo nacrtati nevidljivi crtež na listu za crtanje, a zatim list prefarbati tintom. Nakon nekoliko sekundi, na tamnoj pozadini pojavljuje se svijetli crtež. Međutim, budući da gumica briše samo plavu tintu, tu i tamo možete dodati kap tinte druge boje na bazu. Tako će na plavoj tinti biti bijele linije, a tamo gdje je dodana tinta druge boje, crte će biti tamnije.

- Crtajte svijetlom tempera bojom na tamnoj pozadini. Čak i uz ovu tehniku dobivamo negativan crtež. Koristimo gustu boju i tvrde, kistove.

- Ogrebotina linije. Imamo nekoliko vrsta pripreme podloge za ogrebotine. Obojite podlogu svijećom ili bojicama koje su premazane crnom tintom [dodajte malo sapuna ili deterdženta za suđe, radi boljeg prianjanja na voštane podloge] ili jajčanim temperama. Kod druge metode premažite mješavinu žumanjka i tamne tempera boje ili žumanjka i crne tinte što glatkije na kalendarskom papiru. Osušenu boju ostružite bakalarom, čačkalicom, štapićem... Alternativno: podlogu ravnomjerno obojite svijetlim voskom [žuti ili narančasti], ovaj premaz obojite tamnim voskom [crveni, plavi ili zeleni]. Zagrebite čačkalicom koja struže gornji sloj, stvarajući crtež vidljiv u boji ispod.
- Jednobojna školjka. Nerazrijeđenom tempera bojom crtajte na papiru manjeg formata. Kada se boja osuši, nanesite tuš na cijelu plahu. Operite suhi crtež pod tekućom vodom. Tempera se otapa u vodi pa dobivamo originalni crtež.

- "Skriveni" crtež. Nacrtajte na listu za crtanje kistom umočenim u limunov sok. Kada se crtež dobro osuši, ispegaljajte ga toplim glačalom. Nastaju smečkaste pruge dok limunov sok gori na površini.

Tehnike slikanja primjerene za rad u I trijadi osnovne škole na suhom [slikanje olovkama u boji, flomasterima, bojicama i uljanim pastelima te kredama u boji i suhim pastelima], mokrom [slikanje tempera bojama, akvarelima, mokro slikanje, gvaš], slikanje tintom i slikanje šablonama] i naljepnice [naljepnice u boji, papirne naljepnice za časopise i naljepnice s tkaninom i drugim materijalima]. U osnovnoj školi često se pojavljuju i kombinirane likovne tehnike. Kombinirane umjetničke tehnike mogu se osmisliti tako da kombiniraju umjetničke tehnike unutar istog područja, ili se mogu osmisliti interdisciplinarno. U ovom slučaju likovni zadatak je interdisciplinaran [npr. crtanje i slikanje, kada su ponuđene tehnike slikanje papirom u boji i crtanje crnom flomaster]. Primjer kombiniranja likovnih tehnika unutar istog područja je slikanje papirom u boji i tempera bojama. Uspjeh provedbe likovne tehnike ne ovisi samo o poznavanju tehnike, već o cjelokupnom dizajnu sata. Planiranjem razvrstavanja faza

postizemo da su učenici stalno motivirani te kognitivno i izražajno aktivni. faze procesa učenja: uvodni dio - motivacija, rasprava o likovnom radu [likovni problem, likovna tehnika, motiv], najava recenzije, upute za rad i konkretizacija likovnog rada, središnji dio - praktični rad učenika i likovna evaluacija i zaključak u završnom dijelu. Na artikulaciju sata utječu metode i oblici rada, složenost likovnog problema i likovne tehnike, dob učenika i vrijeme. te prostor u kojem provodimo likovnu edukaciju. Uvodni dio sata posebno je važan za motiviranje učenika, stvaranje raspoloženja i pripremu učenika za središnji dio sata.

3. Zaključak

U cjelokupnom procesu likovnog odgoja i obrazovanja najvažnija je zadaća likovnih pedagoga svojom kreativnošću osposobiti učenike za doživljavanje ljepote u prirodi i umjetničkim djelima te vrednovanje umjetničkih djela, uporabnih predmeta i likovne problematike u okruženju. vizualna kultura mediji . Za rad na nastavi likovne kulture vrlo je važno i poznavanje dječjeg likovnog razvoja. Učenici prvoga razreda još uvijek spontano stvaraju, ali počinju se pojavljivati bogata kompozicijska rješenja, raznoliki likovni ritmovi, a uočava se i zadani likovni problem. U tom se razdoblju često pojavljuje RTG, ali rjeđe prekrivanje, izrez i pogled na određeni predmet iz različitih smjerova. Također u ocjenjivanju umjetničkih djela sve su više sposobni opisivati umjetnička djela i vrednovati umjetničke pojave. No, prvašići i dalje svo umjetničko stvaralaštvo doživljavaju kao igru.

4. Literatura

- [1.]Batič, J. [2010]. Arhitekturno oblikovanje pri likovni vzgoji v osnovni šoli. Ljubljana: Genija.
- [2.]Berce Golob, H. [1993]. Likovna vzgoja. Načini dela pri likovni vzgoji. Priročnik za učitelje na predmetni stopnji osnovne šole. Ljubljana: DZS.
- [3.]Duh, M. in Vrlič, T. [2003]. Likovna vzgoja v prvi triadi devetletne osnovne šole. Priročnik za učitelje razrednega pouka. Ljubljana: Založba Rokus.
- [4.]Duh, M. [2004]. Vrednotenje kot didaktični problem pri likovni vzgoji. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- [5.]Duh, M., Zupančič, T. [2013]. Likovna apreciacija in metoda estetskega transferja. Revija za elementarno izobraževanje.
- [6.]Tacol, T. [2003]. Likovno izražanje. Didaktična izhodišča za problemski pouk likovne vzgoje v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Debora.
- [7.]Tomšič Čerkez, B. in Tacar, B. [2010]. Likovne kuharije. Uporabne likovne tehnike. Ljubljana: Mladinska knjiga.